

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 120 Lei
Pe jumătate
de an . . . 60 Lei
Exemplarul . . . 3 Lei

ROMÂNUL

ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL ȚĂRĂNESC ARAD

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
ARAD
Strada Horia No. 2.
(Clubul Partidului
Național Țărănesc)

1 Septembrie

E începutul unui nou an de trudă pentru cei mici, nădejdea viitorului, începutul unui nou an de muncă istovitoare pentru dascăli și icoana viitorului. Un, început de noi griji pentru părinți, cari vor să asigure viitor odraslelor lor și totodată, un început de nou an ce îngrămădește grijile asupra aceluși viitor, care mare celor mici atât de strălucit. E de neînchipuit câtă bucurie, câtă mândrie cheltuiesc micii candidați la prima clasă de gimnaziu și câtă grijă au părinții cari vor să scutească pe fiii lor de greutățile cu cari se luptă ei.

Intre greutățile economice și tulbureala socială, în care ne zbatem și rătăcim, orbii de încurcătura căilor și nehotărârea contemporanilor însărcinați cu clarificarea situației, grija zilei de mâine este cu atât mai mult justificată.

Diferențierea socială, după capacitate și pregătire, repartizarea muncii după specialitatea, în care individul s'a desăvârșit și repartizarea forței intelectuale pentru o exploatare mai economică, în împrejurimile de azi, nu pare a fi evidentă. Cu atât mai evidentă pare însă zădărnicia specializării institutelor de pregătire culturală. Căci ce justifică mai bine zădărnicia studiului științelor juridice dacă pantofoarul dela Făurei poate deveni jurisconsultul unei instituțiuni oarecare, iar juristul este nevoit să cârpească economia țării care se destramă. Și se evidențiază mai mult lipsa de orientare în raportizarea forțelor intelectuale dacă inginerul este invitat să sudeze organisme omeneste despărțite în catastrofe de căi ferate cauzate de competența măiestrilor frizeri, și dacă finanțele țării sunt date pe mâna foștilor eroi din războiul unirei.

Dacă economia țării noastre a ajuns de răpă, dacă administrația acestei țări a fost o hodo-roagă trasă de cătări, dacă justiția părea a fi școală de jongleri, în care cinstea cetățeanului și adevărul erau bile de biliard, dacă agricultorii erau inspectori financiari și medici crescători de vite de rasă, iar învățământul o vastă grădină de copii, în care copiii erau cei ce trebuiau să profeseze, aceasta era dovadă că școala, care reduce în timp experiența largă orizonturilor, și pregătește specialistii, era neglijată și nesocotită. Trebuiau desființate!

La noi în țară sunt atâtea școli, ordinare, extraordinare,

speciale, inferioare, superioare, de măestrii, de contabili, administrative, sanitare etc. și totuși importanța lor din punct de vedere practic a fost nulă. Pentru că absolvenții lor nu erau trimiși la specialitățile pentru cari erau pregătiți, și se plasau după putință, iar rezultatul ce-l dădeau era tot atât de nul ca și pregătirea lor pentru acea ramură de producție.

Este momentul să chibzuim asupra rostului școlii, și asupra posibilității de plasare a acelor cari fac școală.

Prin faptul că ea există, este întreținută de stat rostul său este întrucâtva justificat. Dacă statul înțelege să exploateze toate bogățiile sale, înțelegând prin aceasta bogățiile naturale economice și bogățiile cari zac în însăși națiune ca energie și intelect, atunci se impune o singură normă: îndreptare tuturor energiilor spre îndeletnicirile pentru care ele sunt specializate și unde pregătirile lor se pot afirma mai mult și exploata mai rațional și mai economic și deci pe temeiul normei sociale: fiește care la locul său!

Când această normă se va respecta și dacă selecționarea elementelor se va face în mod just, țara românească niciodată nu va avea supraproducție de intelectuali, iar așa zisul proletariat intelectual, va dispărea. Tot astfel va dispărea și grija părinților în țelegători și cunosători ai valorii intelectuale a odraslelor lor, pe cari azi îi consumă nesiguranta zilei de mâine, iar tinerii cari intră în școala azi, vor ști dinainte pentru ce să se pregătească și ce vor deveni mâine.

Un lucru, pe care noi îl știm dar alții mai puțin.

A.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

† **DI Victor Babescu** directorul gimnaziului „Iosif Vulcan“ din Arad s'a sinucis în ziua de 26 August prin focuri de revolver, la Urlați, în v. regat, la mormântul soției sale. Lucia Babescu. Cauza sinuciderii este că nu mai putea suporta tristețea pentru moartea soției sale și a tatălui său, amândoi morți în primă vara anului acesta. Inmormântarea a avut loc la Urlați, jud. Prahova la care a asistat un număr însemnat de prieteni din Arad. Transmitem celor îndoliați condoleanțele noastre.

Citiți și răspândiți
Românul

Prolog

Redacția „Românului“ în repetate rânduri mi-a cerut să scriu ceva pentru ziar. Declar că mi face mare plăcere această stăruință și regret că nu am putut mai demult să satisfac dofinței. Dar trebuie să declar și aceea că nu personal sunt răspunzător dacă până acum nu s'a putut să mi fac datoria aceasta. Chiar și de astă dată când mi-am furat atâta timp ca să aștern aceste rânduri pe hârtie sunt nevoit să fac o abatere dela datoria mea de parlamentar al jud. Arad. Și iată de ce:

Eu de drept cuvânt în acest articol (dacă i-se poate zice așa) trebuia să fac o dare de seamă alegătorilor noștri asupra activității parlamentare a sesiunii ordinare prelungită până la 29 a lunii trecute. Nu o pot face însă din două motive.

Intâi să o fac acum în scris e cam târziu și a doua, peste câteva zile vom vizita județul sat de sat și atunci o vom face fiecare în plasa lui verbal. Un lucru însă nu pot să nu-l amintesc chiar de acum. Guvernul național-țărănesc și parlamentul și-a făcut pe deplin datoria în timpul relativ destul de scurt de când am luat în mână destinele țării și ale neamului. Dar poate sunt și de aceia care așteaptă minuni. Apoi acelor le spun, sus și tare că nimeni în adevăratul înțeles al cuvântului face numai Dumnezeu iar noi oamenii facem numai lucruri cari omeneste sunt posibile de realizat. Dar și aceia trebuie să o afirm că tot ce s'a putut s'a făcut și de către guvern și de parlament pentru ca odată să intrăm în norma legală și viața cetățeanului să fie viața de om și nu de sclav cum a fost până ieri.

S'a dat absolută libertate scrisului și gândirii fiecăruia, s'a obținut împrumutul de stabilizare a leului și astfel ne-mai bună recoltă ce au avut o vreodată. am asigurat deplină stăpânire asupra banului nostru, și l'am scos dela chemul speculatorilor străini, în finanțele statului s'a făcut regulă prin un control serios ce se exercită asupra manipularii banului public. Am moștenit dela guvernul liberal o situație care de mai dănuia numai o lună, împingea țara la dezastru. Regiuni întregi la începutul iernii erau amenințate cu foamea cea mai grozavă. Ei pentru aceste regiuni s'au făcut toate jertfele. Har Dului, a reușit nu numai să, scăpăm de foame dar bieții oamenii azi sunt în situația frumoasă de a se mândri cu ce au.

Dar liberalii strigă că guvernul a mârșit birurile. Adevărat că unele s'au mârșit puțin, dar astea nu apasă pe omul muncitor. Și chiar de ar fi așa cum zic ei, apoi vina e tot a lor. Inșă prin noua lege administrativă să face o mare ușurare comunelor. Prin această lege pe lângă deplină autonomie li se dă sătenilor dreptul de a alege singuri funcționarii și conducătorii sătești, și ei singuri hotărăsc câtă taxa, comunală vor plăti de acum înainte.

Una din greutățile care apasă mai

mult. lumea dela sate a fost și lipsa de împrumuturi ieftine. Prin legea creditului Agricol din Oct. Noiembrie oamenii lipsiți de bani vor primi împrumuturi cu dobândă mult redusă față de cea de azi și amortizabile pe mai mulți ani.

Legea pentru libera circulație a pământurilor cultivabile vine apoi să lăfacă pe cetățeanul improprietar stăpân de bucata lui de pământ putând la nevoie să o intabuleze și, chiar să o înstrăineze.

Prin legea Comercializării și a Minelor bogățiile statului pe cari în marea lor parte le acaparaseră oamenii regimurilor trecute speculându-le după bunul lor plac întră iar în folosul statului și indirec. al nostru al tuturor. S'a mai votat și o lege a drumurilor care demult era așteptată, Legea Cooperăției, și la urmă legea reorganizării ministerelor, prin care să reducă numărul ministerelor la strictul necesar.

Din puținele cuvinte pe cari le înșirai și încă, cred, că să vede, că, atât guvern cât și parlament am cântat să ne facem datoria pe deplin.

Liberalii au părăsit parlamentul pentru a merge să „lumineze“ satele (zic ei) asupra rețelilor pe cari ni le aducem pe capul țării. Iată eu pe această cale și dela acest loc, îi poftesc să mergem împreună în fața poporului. Să spună și ei ce au de spus și să spunem și noi ceia ce trebuie să se știe. Să ne supunem judecării poporului. Nu cred în să ss am această plăcere.

dep. de Arad
Nicolae Adam

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Creditul Agricol Comercializarea recoltei

Ministrul Agriculturii și Domeniilor, voind să prevină agricultorii spre a nu-și comercializa recolta anului în curs pe prețuri derizorii, spre a nu să lăsa speculanți de intermediari și spre a nu se lăsa împinși de nevoi momentane să-și risipească recolta, a luat măsuri să se încunoștiințe pătura agricultorilor cumcă „Creditul Agricol“ este pe cale să se înființeze. El va lua ființă încă în toamna anului acestuia.

Scopul urmărit de guvern prin înființarea acestei instituțiuni este să pună la adăpost pe agricultor față de samari speculanți, să satisfacă nevoile de credit ale sătenilor pentru ca aceștia păstrându-și recolta să o arunce pe piață în momentul cel mai potrivit spre a obține maximul de preț de vânzare. Acest credit agricol va finanța comercializarea recoltei și va mijloci între producător și consumatorul străin ciminând deci negustorul intermediar, care nu urmărește decât câștig.

Țăranii agricultori sunt îndemnați să nu se prăpăcescă cu vânzarea produselor lor, ci încrezători în bunele intențiuni ale guvernului și în sprijinul „Creditului Agricol“ ce se înființează să-și păstreze avutul până când prețurile vor acoperi investițiile făcute și greaua muncă ce au depus.

BULETINUL AGRICOL

al Camerei de Agricultură a Jud. Arad.

Prețul cerealelor pe piața din Arad în ultimele zile.

Grâu . . .	Lei 560—	—	per 100 kgr
Orz . . .	„ 380—400.—	„	„
Ovăș . . .	„ 400—410.—	„	„
Porumb . . .	„ 560—600.—	„	„

Prețul nutrețului pentru vite pe piața din Arad în ultimele zile.

Fân . . .	Lei 210.—	per 100 kgr.
Trifoi . . .	„ 220.—	„
Lucernă . . .	„ 220.—	„
Pae . . .	„ 60.—	„

Vite nu s au adus în obor din cauza boalei.

Influența taurului asupra producției de lapte

Atât rezultatele cercetărilor științifice cât și observațiunile culese de crescători di viața practică au dovedit că în sușirile părinților se mostenesc de ur mași. Azi fiecare agricultor crescător de vite știe să aprecieze de exemplu: urmași unei vaci bune de lapte, dar nu ia în socoteală importanța tatălui, adică a taurului în ceiace privește influențarea urmașilor referitor la producțiunea de lapte. Dovadă că, la noi se cumpără taurul pentru reproducțiune numai după valoarea lui ca formă și nu se dă nici o importanță că: dela ce părinți este crescut și dacă de fapt este corespunzător nu numai pentru sporire ci și pentru îmbunătățirea stocului nostru de vite din punct de vedere al propucțiunei laptelui.

Este constatată însă că, taurul crescut dela vacă cu producțiune mare de lapte, aceasta însușire a mamei, o trans-laptea în urmașii lui. Este deci de o importanță extraordinară că la cumpărarea taurilor să ne informăm întotdeauna nu numai dela ce vacă de lapte sunt ridicați, dar și că dela ce vacă de apte se trage tatăl taurului.

În țările apusene nu există azi nici o crescătoare care pe baza datelor din cărțile propriu conduse a acestora, ca Asociațiunile, Composesorate sau comunele să nu poată dovedi că taurul oferit sau cumpărat, dela ce părinți se trage.

Azi când animalele de tracțiune (de tras) se înlocuiesc prin puterile motrice (tractoare) în curând va depinde rentabilitatea creșterii vitelor în primul rând de producțiunea laptelui. Ori influențarea sistematică a însușirilor referitor la majerarea producțiunei de lapte, nici că se poate inchipui fără cărțile susamintite, care se numesc: cărți genealogice cu registrele ajută toare necesare, ca cele de montă, de naștere de capacitatea referitor la producțiunea laptelui etc. etc.

Precum s au imprietenit agricultorii cu plugul și grapa de fier mașini de semănat, de trierat, cu introducerea și folosirea îngrășămintelor chimice și cu sămânța selecționată etc. pentru a putea majora producțiunea și cu aceasta venitul culturai plantelor, tot așa este de lipsă a-se imprietenii agricultorul crescător și cu ideea de a da dezvoltării creșterii animalelor toaie condițiunile recerute pentruca odată să putem porni o muncă rodnică și pe aceasta ramură a agriculturai noastre.

A v i z.

Dat fiind cazul că ni se semnalez tot mereu că, unii dintre reprezentanții fabricelor și firmelor diferite au o biceiu ca în anumite cazuri să se folosească de numele Camerei de Agricultură, prin prezenta aducem la cunoștința tuturor că Camera nu a dat și nici nu dă autorizație nimănui de a pertracta în vre-o cauză oareșicare în numele ei.

Astfel de plenipotențe se dau numai funcționarilor ei interni.

Intrucât totuși ar obveni cazul susamintit că, cineva se va prezenta în numele Camerei, Vă rugăm a-i cere legitimația.

Examenele de trecere din curs primar în secundar

Absolvenții cursului primar complet — 7 clase — pot fi primiți în orice clasă gimnazială în urma unui examen de diferență de clasele anterioare și în limita locurilor disponibile.

Pentru înscrierea în clasa II de gimnaziu elevii vor depune examen de ur mătoarele materii după programa clasei I a :

Limba franceză, istorie, geografie, științe naturale (la aceste materii, examen integral) și matematica (examen sumar).

Pentru înscrierea în clasa III a de gimnaziu, după depunerea examenului de de mai sus, elevii vor depune un examen la următoarele materii după programa clasei II a: limba franceză, istoria, fizico chimice, științe naturale (examen integral) și matematică (examen sumar).

— Pentru a fi absolvenți de gimnaziu absolvenții cursul primar complet, vor trebui să depună pe lângă cele două examene de mai sus, încă un examen la următoarele materii după programa clasei III a: limba franceză, limba latină, fizică chimice, științe naturale, (fără higenă) examen integral, și limba română, matematică (geometrie) examen sumar.

Absolvenții acestui ultim examen pot fi primiți să depună examene de admitere în clasa IV a liceală.

Scrisoarea I-a către plugari

Plugari, faceți ogoare!

Să mi dați voie, frați plugari, ca din când în când să vă dau câte un sfat, de aici din frumsețea Ministeriului Agriculturai.

Fiincă, tocmai de când sunt în capul acestui Minister imi dau seama mai bine că degeaba am face legi bune pntru agricultură, degeaba am plăti lefuri la slujbași, degeaba am da subvenții pentru semințe, instrumente și vite și toate câte mai trebuiesc, dacă odată cu acestea nu s'o lumina și mintea plugarului; orice ar face Guvernul, pentru plugarul nepri ceput și leneș — tot una este. — Este ca și când ar ploua de sus pe un pământ din care lipsește sămânța. Pe câtă vreme dacă la ajutorul de sus se mai adaugă mintea și hărnicia plugarului, atunci ro tul iese însutit.

Nu țările cari au pământul cel mai bogat product mai multe roade, și nici acelea unde ploaia cade mai regulat : ci acela unde plugarii sunt mai luminați — cu învățatură mai bună, cu hărnicie mai mare, cu economie mai strânsă, cu cooperative mai bine organizate.

Căci pământului sărac omul deștept i-a găsit leacul : îl îngrășe de nu se mai cunoaște că a fost sărac.

Și lipsei de ploaie omul deștept iarăși i a găsit leac : abate apa din râuri, ori găurește pământul și-o face să țășnească din măruntaiele lui.

Mai greu este să găsești leac neștiinței — căci lumina nu se vără dintr'o dată în capul omului, ci trebuie să alerge și el după ea.

Eu dacă aș avea o putere n'aș face altă lege decât una singură : să nu mai fie nici un plugar neluminat ; să știe fiecare atâta cât știe cei luminați țărani de prin Danemarca, Olanda, Elveția. Ce minune ar fi! Fără un pic de ploaie mai mult decât se îndură azi Dumnezeu să dea, rodul țării depe cele 12 milioane de hectare cari se însămânțează anual ar putea spori cu vreo 500 kgr. la ha., adică cam vreo 600.000 de vagoane pe, an mai mult de cât azi.

Pe jumătate dacă ar fi, știți ce ar în semna asta pentru țara noastră? Curat „viitor de aur“.

Iată ce așteaptă Țara dela mintea plugarilor.

De aceea vom îndemna din toate părțile la lumina, vom încuraja pe acei ce arată acte de învățatură și ne vom gândi cum să silim pe îndărătnici să se lămi neze și ei, căci îndărătnicia lor nu le păgubește numai lor, ci și Țării care dat pământ ieftin și care face și azi jerte pentru ei

Incepem acum cu cea dintâi scrisoare folosul arăturilor de vară și de toamnă.

Cine colindă țara, dela o margine la alta, pe vre oea aceasta, cunoaște dintr'o dată gradul de lumina al plugarilor: după cum sunt arate ori nu miriștele. Banatul e tot fruntea! Și Vechiul Regat tot coada. Imi râdea inima de bucurie când am văzut graba cu care țărani bânățeni întorceau miriștele cu plugul. Nici nu ridicaseră snopii de orz și de grâu depe loc, și plugul tăia brazde negre în lungul câmpului galben. Când a ajuns cu brazda pe linia snopurilor, a oprit plugul, a mutat snopii de arătură și a mers înainte.

„Așa i bine, să ari de îndată ce ai secerat, cât e pământul umed, să bagi sub brazde și umezeală și paiul și buruiana“.

Cu cât un colț de țară este cu lumea mai înapoiată, cu atât și arăturile miriștelor sunt mai întârziate.

— „De ce nu s'a arat nimic în satul d-voastră, d-le primar? întreb de un primar dintr'un sat oarecare.

— „Pentru că mai păstrăm miriștele de pășunat vitele“.

Primarul avea dreptate „în felul lui“.

Dar o gospodărie înțeleaptă va face so coteala: e mai mare folosul? or e mai mare paguba?

Și pentru vite trebuie făcută socoteala lor: a întrecuța cât mai bine isla-zul-vom vedea altă dată cum-a semăna luțernă și câte altele.

În nici un caz agricultura nu trebuie păgubită,

Și a nu întoarce miriștele e mare pagubă.

Pământul dă vieță plantelor. Dar el dă viață dinvieța lui. Dacă vieța lui e bogată, bogată este și recoлта care țășește dintr'insul; dacă vieța lui e săracă, ce vrei să dea?

Oamenii luminați și au bătut deci capul să vadă: în ce stă izvorul de vieță al bământului?

Și au văzut că stă în: lumina, aer și apă, adăugite la materiile lui lăuntrice pe cari le îmbogățim cu tot felul de îngrășăminte.

Cât mai multă lumina, cât mai mult aer-ii trebuie și pământului ca și omului! Iar ca acestea să pătrundă întrânsul: trageți-i cât mai multe arături! Și începute cât mai în grabă după seceriș.

Apoi: apă; trebuie păstrată apa din pământ și trecue prinsă și suptă apa din ploi. - Nu este puțină umezeală pe care o lasă plantele cari au umbrit pământul: cu cât pământul este mai mărunțit la față, cu atât se păstrează umezeala mai bine. Miriștele cari se arată îndată după seceriș, se ară repede-si nici nu e mare munca pentru vite, căci se ară cât mai la suprafață (ca un lat de mână). Cu

CINEMA CENTRAL

Srada Rusu-Sirianu

Duminiică 1 Sept. a. c.

și în zilele următoare

WINGS film sen-zațional

În rolurile principale:

Clara Bow, Charles Rogers, Richard Arlein

Inceputul reprezentațiilor orele 5, 7, 9 p. m.

Cinema ELIT

din pădurița orașului

Duminecă 1 Sept. a. c.

și în zilele următoare

Cadavrul viu

de Leon Tolstoi

În rolurile principale:

W. Pudowkin, Maria Jakobini.

Inceputul reprezentațiilor orele 5, 7, 9 p. m.

cât ară mai târziu, cu atât se muncește mai greu, căci pământul pierde apa, se usucă, se bătătoarește, se înerează, se înțelenește. Unde mai pui că pământul arat este ca un burete care prinde și suge apa din ploii și o păstrează înăuntru.

Alt mare folos: stârpirea buruienilor! Buruienile cari se coc și însămânțează cam odată cu grânele, acum sunt băgate sub brazdă cu semințe cu tot; buruienile putrezesc și îngrășă nițel pământul, iar sămânța lor încolțește repede, așa că atunci când vine arătura de însămânțare, bălăriile proaspete răsărite sunt prăpădite de plug și rămâne pământul curat luminat.

Și nu se stârpesc numai bălăriile, ci și ouăle de gândaci, omizi și viermi și și câte și mai câte gănganii cari ród rădăcinile.

Iar sfârșit, când vine arătura de toamnă partru semănătură- pământul se lucrează repede și plăcut iar sămânța îl umple curând de verdeața cea curată.

Nu uitați că se mai întâmplă câte o dată de întârzie iarna până către sfârșitul lui Martie. Și ați văzut anul acesta ce înseamnă un porumb or un ovăz semănat de vreme-cât de frumos a crescut!-iar cele semămate târziu, ce slabe au fost!

Un ogor de vară și de toamnă te scapă de incurcături; căci la nevoe e de ajuns să dai o grapă peste brazda degerată de ger și se mărunțește și risipește ca brânza, de scutești arătura de primăvară, măcar că ar fi fost mai bine s'o fi făcut și pe acesta dacă era timp.

Nu mai întârziți deci, frați plugari, că e spre paguba voastră: ieșiți la câmp și faceți ogaare!

I. Mihalache
Ministrul Agriculturii

Știri diferite

— **Dl Dr Iustin Marșleu**

prefectul județului Arad se întoarce din concediu Duminecă la 1 Sept. Dsa. își va începe funcțiunea Luni, la 2 Sept. praluând conducerea dela dl. sub prefect dr. Augustin Lazar, care a fost însărcinat a i ține locul în timpul concediului.

Cinematografele municipale își vor începe reprezentațiile pe ziua de 1 Sept. ac. Pe aceeași dată încetează reprezentațiile la celelalte cinematografe particulare. Deocamdată vor funcționa numai două cinematografe municipale, Cinematograful „Central“ din str. Rusu Șirianu și cinematograful „Elit“ din păduricea orașului. Amândouă cinematografele sunt amenajate cu tot confortul; lojele și fotoliile sunt perfect comode, filmurile sunt cele mai bune produse ale caselor de producțiuni de cinematografe. Locurile corespund tuturor cerințelor igienice și condițiilor prevăzute de regulamentul legii spectacolelor. Afară de aceste două cinematografe mai sunt în curs de a fi terminate altele două, în suburbia Gai și Grădiște, unde Primăria zidește două clădiri cu acest scop. Lucrările vor fi terminate în timp de o lună, Informându-ne la Dl. președinte al Comisiei Interimare dr. Cornel Lutași și la dl. director al Cinematografeilor Sabin Ștefănuțiu ni s'a comunicat că cinematograful „Central“ cuprinde până la 6-700 spectatori. iar cinematograful „Elit“ până la 4-500. Cele două din suburbii cuprinde și ele aproape 400 spectatori. Primăria intenționează, ca la primăvară să mărească sălile, pentru a deschide loburi și a etaj. ceace în prezent din cauza aglomerării lucrărilor n'a fost cu putință.

Dl. Dr. Ștefan Ciclo Pop președinte al Camerei de deputați și președintele organizației județene a partidului Naț. țărănesc sosește în curând în Arad și va lua contact cu domniile parlamentari și membrii partidului. Dsa va sta la Arad timp mai îndelungat. Ședința fixată pe 25 Aug. a trebuit să se amâne din cauza că a fost chemat urgent în capitală.

Către cetitori.

Dintr-un sentiment patriotic și o datorie obștească cetitorii noștri sunt rugați a semnala la ziarul nostru prin o scrisoare, chiar anonimă, firmele cari și astăzi sunt scrise într-un limbaj românesc greșit. Ni se va indica strada, numărul casei și firma. De fie care caz ne vom convinge personal și ne vom nizuca greșăliile să fie îndreptate. O facem aceasta pentru că și în anul al zecelea de stat românesc încă tot mai sunt firme comerciale în Arad, cari sunt scrise într-o românească complect greșită.

O nouă întreprindere economică

Lăptăria agricultorilor.

Inițiativa este românească. Ideea s'a lansat la masă între pahare de bere și face cinste și celui ce a emis-o și celor ce au îmbrățișat-o creând frumoasa uzină din str. Mureșanu. Ea își va avea influința sa și asupra agricultorilor crescători de vite, cari vor putea valoriza oricând și în condițiuni avantajoase, produsele lor și și asupra consumatorilor, cari se vor vedea serviți cu marfă bine îngrijită, bine sortată și ferită de orice infecțiuni bacterice, provenient de la animale bolnave.

Lăptăria agricultorilor, are de scop să valorifice produsele animalice, laptele și derivatele sale culegându-le dela crescători și preparându-le în mod special, cu ajutorul instalațiilor sale moderne. Laptele adus dela producător, este poate sterilizat și dat în consum direct, prate este întrebuițat la extragerea untului, prepararea iogurtului, brânzei și cașcavalului. Operațiunile de separare a untului se face cu ajutorul forței electrice, tot astfel separarea de apă a untului, precum și presarea în forme. Laptele dat în consum va fi răcit la un recitor cu amoniac. Produsele gata sunt păstrate într-o cameră recită pentru a conserva lor să fie asigurată.

Întreprinderea condusă de specialiști în tehnică și igienă* Și Directorul general d. Iustin Chirilă primpretor pens. administratorul uzinei d. Hönigges și dr. Lust medic prelucrează deocamdată datorită faptului că se gătește la începutul vieții sale, 1000 1200 kg. lapte la zi. Capacitatea ei este însă de 8000 kg. considerând că timpul de lucru zilnic este de 8 ore. Această uzină, care funcționează ca o întreprindere particulară, se va transforma în societate pe acțiuni, mărindu-și producțiunea din zi în zi și va prevedea în curând nu numai orașul ci și jurul cu lapte de bună calitate fără apă și făină, cum îl vând revânzătoarele, cu unt și caș de calitate superioară, va deschide în diferite părți ale orașului lăptării de consum unde publicul va avea la îndemână orice din produsele sus amintite, în orice oră a zilei și întotdeauna proaspete și bine îngrijite.

E ceva ce ne lipsea.

—o—

Problema minorităților în Ungaria acum 15 ani

Cum s'a vorbit despre noi. „Oricât am îndemna pe pretori să șicaneze pe valahi, totul e nimica“ a zis contele Apponyi

Din o colecție de reviste ungurești mi a atras atenția un modest fascicol datat din anul 1913 al revistei de știință socială „Magyar Tarsadalomtudományi szemle“ ce a apărut la Bpesta. În acest fascicol am dat de amănunte interesante asupra problemei minorităților de acum 15-16 ani, în vechea Ungarie din cari rezultă cu prisosință tendința de asimilare la care am fost condamnați și intențiunile cari după marele masacu mondial ar fi urmat să devină fapte independente, dacă statele centrale ar fi fost învingătoare.

Din propunerile făcute în conferința bărbaților mai marcați ai vieții maghiare de stat ținută la 18 Februarie 1913 se cristalizează concepția de guvernare a minorităților cu tendința fățișă de asimilare. Toate mijloacele de luptă se îndreptau în primul rând împotriva elementului românesc, acesta fiind pentru statul ungar cel mai mare pericol fie pentru că, precum rezultă și din debaterile propuitorilor, tradiția lăsase în sufletul acestui popor românesc urme cari nu puteau fi șterse de nici o putere dictatorială și nici prin măsuri cu substrat șovinist fie pentru că în fruntea acestui popor stăteau bărbați cari întvedeau scopul guvernanților maghiari.

Ideea călăuzitoare a fost aceea a contelui Apponyi cu care s'au solidarizat contele Bethlen, Sandor Iosif, György Endre și prof. univ. Kenéz Béla întruniți în acea zi pentru a stabili un principiu unitar de tratament pentru minorități. Consiliul a fost de acord ca minoritățile să fie subordonate puterii de stat maghiare, atunci dominantă și ca principiu unitar la care s'a ajuns, s'a stabilit: *selecțiunea elementelor de valoare pătrunse de sentimente naționale cari așezate în diferite demnități, la puncte atinse de pericolul stăpânirii minorităților să înceapă munca de asimilare — de maghiarizare*. Nu lipseau din convorbirile ce le aveau acești politicieni maghiari nici păreri asupra instituțiilor noastre economice, ca băncile românești și nici acele cari interesau școlile și bisericile noastre ortodoxe și unite.

Când s'a pus întrebarea, cari să fie mijloacele de asimilare, contele Apponyi a răspuns prin o lungă ilustrație a situației. Spicuiam din această pleorie unele fraze cari luminează pe deplin cum înțelegea acest om să guverneze minoritățile.

„Că prin ce fel de remediu și forțe a spus Apponyi, s'ar putea contrabalansa și care ar putea fi contraservul acestui pericol progresiv de naționalități și totodată care ar putea fi soluția problemei minorităților la noi, la aceasta răspund: **toate mijloacele!** Nu este, a continuat Apponyi, nici o ramură a puterii noastre naționale care n-ar putea fi întrebuițată. Dacă ni s'ar spune că aceasta ar fi posibilă pe cale socială, etatică, administrativă, culturală sau constituțională, în privința tuturor trebuie să se afirme cu toată puterea viața maghiară.

Contele Apponyi în șirul cuvântării sale se ocupase de situația minorităților sub toate considerațiunile atât economice cât și culturale. În generala condamnat felul de organizare administrativă și nepăsarea autorităților fa-

ță de pericolul ce amenințase statul maghiar. Vorbind despre politica școlară de urmat, a constatat:

„Am adus legi școlare, a spus prin cuvintele sale, cari pe lângă o aplicare potrivită dau posibilitatea de a distruge ori ce școală ce nar fi în consonanță cu scopul nostru național. Numai că condiția acestora este să ridicăm altele în loc. În județul Hunedoara au fost omorite mai bine de 120-130 școli clandestine valahie în primii ani de aplicare a noii legi.“

Vorbind despre necesitatea unei expansiuni politice, și de afirmarea limbii și puterii naționale peste frontiere, este imperios necesar să redăm cuvintele originale ale acestui fruntaș politician ungar, rostite în priajma marelui război, în această conferință din 18 Februarie 1913.

„In zădar ne frământăm și zădarnic cumpărăm mii de alegători valahi pentru că din o circumscricție valahă să iese ales un ungar ca deputat și absolut de geaba vom îndemna pe pretori să-i năcăjească pe valahi. *toată se pot. dar nimic nu-i de folos căci toate acestea numai amărăsc și agită până nu o vom vedea națiunea maghiară într-o formă mai impunătoare respectabilă și temută și dacă vieaja maghiară în toate manifestațiunile ei persistă în a fi atât de neputincioasă și desrădăcinată încât să nu poată avea nici o înrăurire.*“

În numărul viitor al ziarului nostru vom veni cu amănunte din convorbirile citate, fiind ele de o valoare neîntrecută pt. că vrem să se cunoască fierberea și frământările din ultimii ani ale politicianilor maghiari. cu seamă Mai cu seamă că guvernul intenționează ca la toamnă să soluționeze și problema minorităților din România. Datele pe cari le vom cita vor lumina pe deplin în ce măsură se deosebesc intențiunile noastre de acelea ale statului maghiar în chestiunea minorităților și cum înțelegem noi să tratăm minoritățile, deci în comparație cu tratamentul căruia am fost supuși sub vechia dominație, acum 10-13 ani în Ungaria.

P—P.

Bae de înot

deschis pentru femei și bărbați

în fiecare zi
6—8 m. p.

Băile
SIMAY

MECANIC

pentru fabrică de cherestea se caută cunoștința limbii române absolut necesară, Oferte cu referințe la Soc. An. Jud. Arad Brad, Bulev. Regele Ferdinand No. 4 Arad.

Prefectura Județului Arad.
Serviciul Financiar și Economic
No. 19960/1929.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică că în ziua de 24 Octombrie a. c. orele 10 a. m. se va ține în sala mică de ședință dela Prefectura județului Arad, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72. și următorii din legea contabilității publice pentru furnizarea *rechizițiilor de birou necesare serviciilor dependente de Prefectura jud. Arad, pe anul 1929.*

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11-13 din zi.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanță de 10% din suma oferită.

p. Prefect: Șeful Serviciului
ss) Dr. Lazar (ss) Stanca

Serviciul de Poduri și Șosele Arad.
No. 3216/1929.

Publicație de licitație III.

Se publica licitațiune publică în ziua de 16 Septembrie 1929 ora 11 a.m. în localul Prefecturii Județului Arad, pentru reconstruirea podului No.15 de pe șos. jud. Zimand - Sinte - Chereleș klm. 25 - 26 din lemn cu grinzi de fer în valoarea sumei de lei 2,920,000. cu ocaziunea aceasta antreprenorii pot concura și la proiectul din beton armat în tocmă de Serv. Techn. Jud. în valoare sumei de lei 4,650,000. În caz de acceptarea ofertei de beton armat infrastructura se va executa în anul curent și supraconstrucția în anul viitor.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu dispozițiile art. 72-83 din legea contabilității publice.

Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic la Serv. de Pod. și Șosele Arad între orele oficiale.

Serviciul Technical al Județului Arad.

Camera de Comerț și Industrie din Arad a primit prospectele școlilor comerciale ale Gremiului Comercianților din Viena, pe cari le ține la dispoziția celor interesați.

Camera de Comerț și Industrie aduce la cunoștința generală, că Ministerul Finanțelor a aprobat, că în mod excepțional, noul spor de timbru să se achite la registrele comerciale prin aplicarea de timbre mobile. Camera invită pe toți comercianții și industriașii, să se timbreze registrele conform taxelor de timbru urcate până la 25 Septembrie a.c.

Judecătoria rurală: Șiria.
Nr. G. 3599/1929.

Publicație de licitație,

Pe baza decisului judecătorei rurale Șiria Nr. de mai sus mișcătoarele sechestrate în favoarea lui Draucian Nicolae repr. prin Dr. Ionel Bârsan avocat în Șiria contra urmăritului din Covăsinți pentru suma de 752 Lei cap. și pentru speșele stabilite până în prezent se vor vinde la licitație publică la casa urmăritului în ziua de 6 Septembrie 1929 ora 4 p.m. și anume: 1 mașină de treierat, prețuită la suma de Lei 25,000.

Licitațiunea se va ține în baza paragrafului 107 și 108 a legii execuționale din anul 1881.

Șiria, la 24 August 1929.

/L.S./

Dilegat judecătoresc:
Maniu mp.

Judecătoria rurală Șiria.-
Nr. G. 2594/1929.-

Publicațiune de licitațiune.

Pe baza decisului judecătorei rurale Șiria Nr. de sus mișcătoarele sechestrate în favoarea Firmei Seelig L. Hille repr. prin Dr. Ionel Bârsan adv. dom. în Șiria contra urmăritului dom. în Pâncota pentru suma de lei 5500 precum și pentru speșele stabilite până în prezent, se vor vinde la licitațiune publică în comuna Pâncota la casa urmăritului în ziua de 16 Septembrie, 1929 ora 5 d.m. și anume: 3 pulturi de prăvălie, 28 buc. perii de rădăcini, 4 valinguri, 38 cane șmălțuite în culoare albaștră, 1. spălător, 12 gilaie pentru măsurari, 1000 kgr. fier, 7 cuptoare /plăci/ 1. cantar decimale, 2 cantare, 1 sporherț de fier, precum și obiectele din prăvălie suprasedeștrate în procesul verbal Nr. G.2593/1929 evaluate la suma de Lei 39.300.

Licitațiunea va fi ținută în baza §-ului 107 și 108 a legii din anul 1881.-
Șiria la 22 August 1929.

G. Cristea
delegat judecătoresc.

Publicație.

Comisariatul Circumscripției 1. de poliție, aduce la cunoștința celor interesați, următoarele:

Ministerul de Război cu circulara No 71. din 12. Iunie 1929, aduce la cunoștința medicilor veterinarilor, și farmacistilor, de rezerva, de ori ce grad cari îndeplinesc condițiunile cerute de Art. 9. din legea Sanitara, sub No. 1307. din 15. Septembrie 1924, și care a obținut dreptul de libera practica, până la aceasta data, se înainteză Ministrului de Război, Direcțiunea 6. Sanitara, cererea lor de înaintarea însoțită de alte necesare.

Deslusnri se pot primi la subsemnatul.
Șeful Circumscripției I a. de poliție
Comisar cl. 1. ss. Ioan Datesan.

Serviciul de Poduri și Șosele Arad.
la No. 1291/1929.

Publicațiune de Licitație.

Se publică licitațiune publică în ziua de 4 Octombrie 1929. ora 11 în localul Prefecturii Județului Arad pentru **aprovizionarea piatră spartă impreună cu transportul cu căruța pe șos. jud.**

1. Aradul nou Lipova klm. 0.00 25 în valoarea de Lei 261.610.
pentru **transportul cu căruța a pietrei sparte pe șos. jud.**

2. **Mișca-Vânători Berechi klm 0.0 27.0** în valoare de Lei 109.200.

Licitație se va ține în conformitate cu dispozițiunile art. 72 83 din legea contabilității publice în localul Prefecturii Județului Arad.

Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic la Serviciul de poduri și Șosele Arad între orele oficiale.

Serv. Technic al Jud. Arad.
Prefectura Județului Arad

Serviciul Financiar și Economic
No. 27423/1929.

Publicațiuna.

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 28 Octombrie a. c. orele 10 a. m. se va ține în sala mică de ședință dela Prefectura județului, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72 și următorii din legea contabilității publice pentru **arendarea dreptului de încasarea taxelor de vamă pentru podul jud. de peste Crișul-Alb din comuna Vârșand pe durata dela 1 Oct. 1929—1 Oct. 1930.**

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11-13 din zi.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanță de 10% din suma oferită.

Arad, la 9 Iulie 1929.

p. Prefect: Șeful Serviciului:
(ss) Dr. Lazar (ss) Stanca.

Prefectura Județului Arad.
Serviciul Financiar și Economic
No. 27424/1929.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 25 Octombrie a. c. orele 10 a. m. se va ține în localul Serviciului Financiar dela Prefectura județului, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72. și următorii din legea contabilității publice pentru **darea în arândă a intravilanului dela Spitalul Buteni cu No. top. 297 înregistrat cu C. F. sub No. 626 a comunei Buteni pe timpul dela 30/IX-1929 30/IX 1930.**

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11-13 din zi.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanță de 10% din suma oferită.

Arad, la 9 Iulie 1929.

p. Prefect: Șeful Serviciului:
(ss) Dr. Lazar (ss) Stanca

Prefectura Județului Arad.
Serviciul Financiar și Economic
No. 23734/1929.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică că în ziua de 28 Octombrie a. c. orele 10 a. m. se va ține în sala mică de ședință dela Prefectura județului Arad. licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72. și următorii din legea contabilității publice pentru **furnizarea unei case de fer tip II necesar Spitalului de plasă din Ineu.**

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11-13 din zi.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanță de 10% din suma oferită.

Arad, la 9 Iulie 1929.

p. Prefect: Șeful Serviciului:
(ss) Dr. Lazar (ss) Stanca

Prefectura Județului Arad.
Serviciul Financiar și Economic
Nu. 21690/1929.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică, că în ziua de 24 Octombrie a. c. orele 10 a. m. se va ține în sala mică de ședință dela Prefectura județului Arad, licitațiune publică cu oferte închise în conformitate cu art. 72. și următorii din legea contabilității publice pentru **procurarea unui dulap de fer necesar biroului mobilizării jud. pentru pătrata lucrărilor.**

Caietul de sarcini se poate vedea în biroul Serviciului Financiar și Economic în zilele oficiale între orele 11-13 din zi.

Amatorii vor depune deodată cu înaintarea ofertei și o garanță de 10% din suma oferită.

Arad, la 9 August 1929.

p. Prefect: Șeful Serviciului
(ss) Dr. Lazar (ss) Stanca

No. 1318/1929 Prim. Com. Ineu J. Arad

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică că în ziua de 16 Septembrie 1929, ora 10 se va ține a II a licitație publică în localul primăriei comunei Ineu, cu oferte închise și sigilate pentru procurarea alor 5 cinci vagoane de lemne de foc necesare rimăriei și 7-șapte vagoane și jumătate lemne de foc necesare școlii primare.

Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic în decursul orelor oficiale la primăria comunei.

Licitația se va ține conform legii contabilității publice.

Ineu la, 20 August 1929.

Primăria.

Nr. G. 3908/1929. Jud. Rurală Șiria
Publicațiune de Licitație.

Subsemnatul delegat Judecătoresc aduce la cunoștință publică în sensul legii LX, din 1881 § 102 respectiv XLI din 1908 § 19 cumcă lucrurile următoare și anume 25 mese, 40 scaune, paturi cu albituri, farfurii, pian, păhare, sticle, dulap, de gheață, divan și alte aranjamente de ospătărie exefate în Șiria în favoarea urmăritului Dr Romul G. Laza împotriva urmăritului dom în com. Șiria pentru încasarea capitalului de 12.800 Lei și acc. prețuite în 26920 Lei se vor vinde prin licitație publică în ziua de 4 Septembrie 1929, oarele 4 p. m. în Comuna Șiria la hotelul „Crișana“.

Intrucât mobilele sechestrate ar fi fost cefate și de alți și aceste s'ar fi câștigat dreptul de acoperire, licitația prezentă este ordonată și în favoarea acestora în sensul articolului XLI din 1908 § 20.

Șiria la, 16 August 1929.

delegat judecătoresc.
Indiscifrabil.

No. 526/1929 Not: cercual Moroda

Publicațiune.

Comunele Moroda și Iermata publică licitațiune pentru furnizarea materialului necesar construirii liniei telefonice în lungime de 5100 metri, între com. Moroda Mocrea. Licitațiunea va avea loc în 25 Sept. 1929 în localul primăriei Moroda.

Devizul precum și condițiunile de licitație se pot vedea la notariat, în timpul orelor oficiale. Licitația se va ține conform dispozițiunilor legii cont. publ.

Moroda, la 19 August 1928.

Notariatul.

No. 586/1929. Primăria com. Iermata

publicațiune.

Primăria comunei Iermata publică licitație pe ziua de 28 Septembrie 1929 pentru următoarele:

1. Oarele 3 p. m. pentru vinderea grăunilor conușali în cantitate de 750 kg.
2. 3 1/2 p. m. pentru arendarea locului de sport și tir în estenziunea de 3 jugh. cad.

3. Oarele 4 pentru arendarea lotului zootehnic în estenziune de 22 jugh. cad.

4. Oarele 11 1/2 p. m. pentru vinderea unui vier neapt pentru reproducție.

Condițiunile de licitație se pot vedea în timpul orelor oficiale în biroul notarial.

Iermata, la 19 August 1929.

Primăria.

No. 586/1929 Primăria com. Moroda.

Publicațiune.

Se publică licitațiune publică pe ziua de 28 Septembrie a. c. pentru următoarele:

1. Oarele 9. a. m. pentru cumpărarea unui vier apt pentru reproducție.

2. Oarele 9 1/2 pentru arendarea terenului de sport și tir în estenziune de 3 jugh. cad. fânat.

3. Oarele 10 pentru arendarea lotului zootehnic în estenziune de 31 jugh. cad.

Condițiunile de licitație se pot vedea în timpul orelor oficiale în biroul notarial.

Moroda, la 20 August 1929.

Primăria.